

Uşşâk Rûy-i Nîkrîz Peşrev

Ney

Dimitri Kantemiroğlu

Usûlü : Hâvî [64 / 4]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

T e s l i m / (Mülazime)

S O N / (Temmet)

2 . H a n e / (Hane-i Sani)

Dimitri Kantemiroğlu

(Dimitrie Cantemir)

[1673 - 1723]

Hâvî Darb Usûlü

[64 / 4] mertebesi

Kantemiroğlu, asıl adı dimitrie cantemir. Rusça Dmitri Konstantinoviç Kantemir, Türkçe 1 . Darb : (Dü-Üü-Üü-Üm) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
Dimitri Kantemiroğlu (d. 5 Kasım 1673, Orhei ya da Fâlcui, Boğdan- ö. 1 Eylül 1723, 2 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
Dmitrovka, Harkov yakınları, Rus Çarlığı), Osmanlı tarihi ve müziği üzerine önemli 3 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
kitaplar yazmış devlet ve bilim adamıdır. Ünlü Rumen-Rus ailesi Kantemirlerin en önemli 4 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
üyyesidir. Boğdan voyvodalığından (1710-11) sonra Rusya'da I.Petro'nun (Büyük) 5 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
başdanışmanı olmuştur. 6 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
Dimitri Kantemiroğlu Edebi Kişiliği Osmanlı Saray Türk Musikisi – Müziğine Katkıları 7 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
İstanbul'da yaşadığı dönemde ney üflediği de söylenen Kantemiroğlu, saz çalmanın 8 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
kazandırdığı bilgilerle, Türk müziğinin kuramsal temelini kısa zamanda öğrendi. 9 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
O dönemde, kuramsal konuları en iyi bilenlerden biriydi. Müzik meraklısı olan Hazine-i 10 . Darb : (Dü-Üü-Üü-Üm) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
Hümayun müdürü İsmail Efendi ile saray hazinedarı Latif Çelebi'nin ısrarlarıyla ünlü 11 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
kitabını yazdı. 12 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
Kısaça Dimitrie Cantemir Edvarı diye anılan, Kitab-ı İlmü'l-musiki ala vechi'l-hurufat 13 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
(Musikiyi Harflerle Tespit ve İcrâ İlminin Kitabı) adlı kitap iki bölümden oluşur. 14 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
Birinci bölümde makamlar, perdeler, usuller üstüne müzik teorisi bilgilerini, 15 . Darb : (Dü-Üü-Üü-Üm) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
ikinci bölümde ise 16. -17. yüzyıla ait, arasında kendi bestelerinin de bulunduğu toplam 16 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
349 bestenin notasını verir. 17 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
Kitap Osmanlı padişahı II. Ahmet'e sunulmuştur. Kantemiroğlu'nun kitabında yer alan 18 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
besteleri kendi buluşu olan bir müzik notasyonuyla kaydetmesi sayesinde birçok besteyi yok 19 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
olmaktan kurtarmıştır. 20 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
Türkiye'deki çağdaş müzikoloji çalışmalarında, Kantemiroğlu'nun önemine ilk kez dikkat 21 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
çeken Rauf Yekta Bey oldu. 1912'de Şehbal dergisinde yayımladığı iki yazı ile 22 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
Kantemiroğlu'nun biyografisini sundu. Hüseyin Sadeddin Arel de aynı dergide bu edvarı 23 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
yayımlayarak yapıt üstüne açıklamalarda bulundu. O. Wright, Yalçın Tura ve Rumen 24 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
müzikolog Eugenia Popescu-Judet, Kantemiroğlu hakkında pek çok çalışma yaptılar. 25 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
Bunlardan biri 1999 (Popescu-Judet'in çalışması) , diğeri 2000 (Yalçın Tura'nın 26 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
çalışması) yılında Türkiye'de yayımlandı . 27 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
Dimitri Kantemiroğlu, Edebi kişiliği 28 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Kuvvetli]
Dimitri Kantemiroğlu İstanbul'da yaşadığı süre (1687-1710) boyunca sadece Türk müziği 29 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
değil, tarih, siyaset, felsefe ve din konularında da birçok kitap yazdı. Rumence/Rumca 30 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
yazdığı Divanul sau Gâlceava Înteptulul cu lumea sau Giudețul suftelul cu trupul 31 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
(1698) (Vücutla Ruh Arasındaki Anlaşmazlık Konusunda Ulaşılan Hükümün Divanı) 32 . Darb : (Dü-Üü-Üü-Üm) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
felsefi bir kitaptır. Istoria ieroglică (1705) Rumence yazılmış ilk roman olarak bilinir. 33 . Darb : (Te-Ee) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
Rusya'dayken yazarlığa devam eden Kantemiroğlu 1714-1716 yılları arasında Osmanlı 34 . Darb : (Ke -Ee) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
tarihi hakkında Latince bir kitap hazırladı. Batı'da Osmanlı Devleti konusunda oluşan ön 35 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
yargıların büyük kısmına bu kitabın sebep olduğu ileri sürülmüştür. 36 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
Kitap, Avrupa devletlerine Türkler'i yenilgiye uğratmak için hayati önem taşıyan siyasal 37 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
ve askeri öğütler içermektedir. Çar Büyük Petro kitabın bir an önce Rusça'ya çevrilmesi için 38 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
emir verdi. Kitap daha sonra 1734 yılında İngiltere'de, 1743 yılında da Fransa'da 39 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
yayımlandı. İngiltere Kraliçesi Caroline'ın uzun süre bu kitabı başucundan ayırmadığı 40 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
söylenir. 41 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
1714 yılında Berlin Kraliyet Akademisi'nin isteği üzerine Kantemiroğlu Boğdan'ı coğrafi, 42 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
etnik ve ekonomik açıdan tanıtan Descriptio Moldaviae (Boğdan'ın Tasviri) kitabını yazdı, 43 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
Boğdan'ın tarihteki ilk haritasını hazırladı. Roma-Cermen İmparatoru VI. Karl, 44 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
hizmetleri karşılığında Kantemiroğlu'nu Roma-Cermen Prensi sıfatıyla onurlandırdı. 45 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
46 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
47 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
48 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
49 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
50 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
51 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
52 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
53 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
54 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
55 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
56 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
57 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
58 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
59 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
60 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
61 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
62 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
63 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
64 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
65 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
66 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Hâvî Usûlü

*) Arapça'da "ihtiva eden, içeren" anlamına gelen kelime, bünyesinde muhtelif zamanlı 48 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
usullerin yer aldığı altmış dört zamanlı bir usulün adıdır. İki adet dört zamandan sonra 49 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
iki adet altı zamanın ve ardından yedi adet dört zamana bir nim-hafif (dört tane dört 50 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
zaman) usulünün veya diğer bir ifadeyle başta iki sofyanı iki yürük semâi ve ardından 51 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
yedi sofyan ile bunlara bir nîm-hafifin (dört sofyan) eklenmesinden meydana gelmiştir. 52 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
Usule başka bir gözle bakıldığında, değişik şekillerde sıralanmış ilk otuz iki zamanın 53 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
ardından bir fer' usulü ile bunu takip eden bir nîm-hafif usulünün birleşmesinden 54 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
oluştugu görülür. 64/4'lük ikinci ve 64/2'lik üçüncü mertebeleri kullanılmıştır. Daha çok 55 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
kullanılan 64/2'lik mertebesine "ağır hâvî" adı verilmiştir. Usulün eski yapısı, özellikle 56 . Darb : (Te-Ee-Ee-Ek) / [4 Zamanlı ve Kuvvetli]
üçüncü mertebede bazı vuruşların velvelelendirilmesiyle zaman içinde birtakım 57 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
değişikliklere uğramıştır. 58 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]

*) Hâvî usulü peşrevlerde ve I. bestelerde kullanılmıştır. Bu usul ile ölçülmüş I. bestelerin 59 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
her hânesi birer usuldür. Hânenin ilk otuz iki zamanında mısra, bunu takip eden otuz iki 60 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
zamanda, yani fer' usulünün başından itibaren ise terennüm kısmı başlar. Terennüm 61 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
sonunda mısra tekrarı yoktur. 62 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
63 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
64 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
65 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
66 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Müsiki Nazariyatı ve Usülleri-Kudüm Velvelleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN
[1941- 2010]